

DOI 10.36074/logos-26.05.2023.110

ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ ЗАХВОРЮВАНОСТІ НА ГОСТРІ ВІРУСНІ ДІАРЕЇ В УКРАЇНІ В ВІЙСЬКОВИЙ ПЕРІОД

ORCID ID: 0000-0002-6728-0540

Совірда Ольга

канд. мед. наук, доцент кафедри інфекційних хвороб
Одеський Національний Медичний Університет

ORCID ID: 0000-0003-1291-657X

Герасименко Олена

канд. мед. наук, доцент кафедри інфекційних хвороб
Одеський Національний Медичний Університет

ORCID ID: 0000-0002-6060-2025

Тюпа Володимир

асистент кафедри інфекційних хвороб
Одеський Національний Медичний Університет

УКРАЇНА

З 24 лютого 2022 року українська система охорони здоров'я стикається з численними проблемами. Велика кількість медичних закладів зруйнована, а доступність інших часто утруднена через брак кваліфікованого медичного персоналу й фізичне обмеження доступу пацієнтів до медичних закладів. Діагностика гострих інфекційних захворювань, також, нажаль, серйозно обмежена. Мільйони українців страждають через необхідність мігрувати, контактувати з великою кількістю людей у центрах допомоги біженцям, нестачу кваліфікованої педіатричної допомоги своїм дітям. Економічна доступність діагностичних послуг погіршується через зростання її вартості та відносно зниження рівня заробітної плати [1], [2].

Згідно Стратегічному плану реагування на кризу в Україні на червень - грудень 2022 р. ВООЗ, і у звіті представника ВООЗ в Україні - Маргарет Харріс, Україна страждає від низьких показників імунізації від усіх вакцинованих захворювань. Це, поряд з перебоями в тестуванні та низькою доступністю лікування, наражає найбільш вразливі соціальні групи на підвищений ризик виникнення спалахів інфекційних захворювань. Крім того, враховуючи субоптимальне охоплення плановою вакцинацією дітей, криза та переміщення ще більше посилять існуючі прогалини в імунному прошарку серед дітей в Україні та, можливо, в інших країнах, а отже, і ризик спалахів вакцинованих захворювань [3].

Ми вважаємо, що подібні тенденції вже спостерігаються серед населення України, особливо у прифронтових регіонах та популярних регіонах внутрішньої міграції. Ми припускаємо, що це може вилитися у зростання спалахів вірусних діарей вже найближчої осені. Звертає на себе увагу те, що ця тема майже не висвітлена вітчизняними науковцями.

Метою нашої роботи було проведення порівняльного аналізу кількості випадків на ротавірусну інфекцію в Україні та в інших регіонах з подібними проблемами (міграційні потоки, військові дії, низький рівень охоплення вакцинацією, погана якість питної води).

Згідно з даними Центру громадського здоров'я України, з травня 2022 р. до лютого 2023 р. в країні зареєстровано 2450 випадків ротавірусного ентериту, зокрема 2325 - серед дітей до 17 років. За такий же період минулого року було зареєстровано 8869 та 8465 випадків відповідно [4].

Для порівняльного аналізу були обрані регіони, в яких, подібно до України, ще не впровадили вакцину проти ротавірусної інфекції в національну програму імунізації, має місце високий рівень внутрішньої міграції, обмеження доступу населення до медичних послуг та незадовільною якістю питної води доступною населенню.

Під час дослідження захворюваності недизентерійної діареєю (Omoro R, Tate JE, et al. 2016) серед дітей у Західній Кенії, рівень гострих вірусних діарей, переважно ротавірусної етіології, становив понад 70% від загальної кількості підтверджених випадків. В цілому захворюваність на гострі вірусні діареї в Західній Кенії найвища по країні. Західна Кенія, подібно до східних районів України, характеризується високим рівнем внутрішньої міграції (частина населення веде кочовий спосіб життя, і постійно перетинається біля джерел водопостачання), обмеженим доступом населення до медичних послуг, та загальною, незадовільною якістю питної води доступною населенню [5].

У порівняльному дослідженні захворюваності дітей на ротавірусну інфекцію (Bennett A., Nagelkerke N. et al 2017), яке проводилося у Веллорі, Індія, та Каронзі, Малаві, порівнювали захворюваність дітей на основі виявлення в крові Ig A до ротавірусу. Сироватковий антиротавірусний імуноглобулін A (IgA) виробляється у відповідь на ротавірусну інфекцію і зберігається протягом року після захворювання, кишковий IgA, який вважається ключовим у довгостроковому захисті від ротавірусу, виробляється у відповідь на вакцинацію. У ході дослідження встановлено, що загальна захворюваність у Веллорі більш ніж у 3 рази перевищує відповідний показник у Малаві. На думку дослідників, це пов'язано з кількома факторами: по-перше - Веллора - великий релігійний і туристичний центр, та місцеві жителі регулярно стикаються з туристами під час масових релігійних церемоній у храмах міста. По-друге, місто розташоване в провінції Тамілнад, яка є центром прийому тамільських біженців із сусідів Шрі-Ланки. Навпаки, у Каронзі, після припинення у сусідньому Мозамбіку громадянської війни, кількість біженців значно знизилася, і більше має місце тривала трудова міграція із сільського населення [6].

У країнах (наприклад, у Нігерії), які ще не впровадили вакцину в національну програму імунізації, ротавірус залишається одним із основних збудників гастроентеритів у дітей раннього віку. Під час дослідження випадковим чином зібраних 269 зразків випорожнень у практично здорових дітей у віці до 15 років у Майдугурі Нігерія, загалом в 20% зразків випорожнень, були виявлені антигени ротавірусу. Враховуючи відповідне зниження кількості вакцинованого прошарку серед українських дітей, теж можна очікувати на значне зростання кількості безсимптомного перебігу ротавірусної інфекції. У цьому контексті, важливо пам'ятати, спалахів інфекції [7].

Висновки. Отже, ми вважаємо, що варто було б очікувати подібного зростання кількості випадків захворювання на гострі вірусні діареї і в Україні, особливо в регіонах з порушенням водопостачання та перевантажених міграційним потоком. Проте кратне зменшення захворюваності мабуть, може бути пов'язане зі спотворенням реальної картини статистичними даними. Основна проблема статистичної оцінки полягає в відсутності точних даних про демографічну ситуацію в конкретних регіонах та по країні в цілому. Тому ми вважаємо за доцільне посилення інформування лікарів усіх ланок надання медичної допомоги для формування настороженості щодо реєстрації випадків вірусних діарей у дітей, популяризацію вакцинації серед батьків та максимізацію поширення, доступності експрес-тестів для діагностики цих захворювань.

Список використаних джерел:

- [1] Khanyk, N., Hromovyk, B., Levytska, O., Agh, T., Wettermark, B., & Kardas, P. (2022). The impact of the war on maintenance of long-term therapies in Ukraine. *Frontiers in pharmacology*, 13, 1024046. <https://doi.org/10.3389/fphar.2022.1024046>
- [2] Klas, J., Grzywacz, A., Kulszo, K., Grunwald, A., Kluz, N., Makaryczew, M., & Samardakiewicz, M. (2022). Challenges in the Medical and Psychosocial Care of the Paediatric Refugee-A Systematic Review. *International journal of environmental research and public health*, 19(17), 10656. <https://doi.org/10.3390/ijerph191710656>
- [3] <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/352494/WHO-EURO-2022-5169-44932-63918-eng.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
- [4] <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/inshi-infekciyni-zakhvoryuvannya/kishkovi-infekcii/rotavirusna-infekciya>
- [5] Omere, R., Tate, J. E., O'Reilly, C. E., Ayers, T., Williamson, J., Moke, F., Schilling, K. A., Awuor, A. O., Jaron, P., Ochieng, J. B., Oundo, J., Parashar, U. D., Parsons, M. B., Bopp, C. C., Nasrin, D., Farag, T. H., Kotloff, K. L., Nataro, J. P., Panchalingam, S., Levine, M. M., ... Breiman, R. F. (2016). Epidemiology, Seasonality and Factors Associated with Rotavirus Infection among Children with Moderate-to-Severe Diarrhea in Rural Western Kenya, 2008-2012: The Global Enteric Multicenter Study (GEMS). *PloS one*, 11(8), e0160060. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0160060>
- [6] Bennett, A., Nagelkerke, N., Heinsbroek, E., Premkumar, P. S., Wnęk, M., Kang, G., French, N., Cunliffe, N. A., Bar-Zeev, N., Lopman, B., & Iturriza-Gomara, M. (2017). Estimating the incidence of rotavirus infection in children from India and Malawi from serial anti-rotavirus IgA titres. *PloS one*, 12(12), e0190256. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0190256>
- [7] Akinola, M. T., Uba, A., Umar, A. F., & Agbo, E. B. (2020). Asymptomatic Rotavirus infections among children in Maiduguri, Borno state, Northeast, Nigeria. *Annals of African medicine*, 19(3), 198–202. https://doi.org/10.4103/aam.aam_55_19